

Kommentarer til Dialogmøde om nyt regulativ for Gudenåen (19.01.2021) GL og GST

Tak for møde.

Vores mål med at deltage i dialogforum er at bidrage til tilvejebringelse af nyt regulativ, som opfylder målsætningen om at imødegå forhøjet vandstand (konstateret siden 2007) gennem øget vedligeholdelse. Det vigtige er at imødegå forhøjet vandstand i perioden april til oktober, og grødeskæring er det mest centrale element (vi ved alle, at der forekommer forhøjet vandstand i vinterperioden).

Der er brug for baggrundsviden og sikring af nødvendige data, og *alle* detaljer og kommentarer bør analyseres, så vi får et detaljeret kendskab til ethvert forhold, der kan tænkes ind i en strategi for et nyt regulativ. Et nyt regulativ skal være så robust – baseret på viden og erfaring – at det opfylder målsætningen om vandføringsevnen og bidrager positivt til Natura 2000-området. Kun sådan vil det kunne modstå enhver klage eller indsigelse.

Ang. grødeskæring, så er der – selv på baggrund af den gode grødeskæring i 2020 – ingen, der *ved*, hvornår, hvordan og hvor ofte grødeskæring skal ske for at opfylde målsætningen. Det kan eksempelvis vise sig, at det er hensigtsmæssigt at variere skærebredde og metoder alt efter grødens og profilet's beskaffenhed. Det er usikkert, om det er optimalt at skære løs i en fastsat rende i hele åens længde. Det bør undersøges og testes.

Opmålingen af Gudenåen viser, at der på dele af strækningen er flaskehalse i selve profilet, der sandsynligvis kræver grødeskæring i fuld bredde eller ekstra skæring; endnu andre steder måske i en mindre bredde – derfor giver en fast skærebredde på hele strækningen ikke nødvendigvis mening. Nogle vandplanter er mere aggressivt voksende og stuvende end andre; nogle og knap så ønskede vandplanter kan muligvis nedbringes ved vedholdende skæring, således at de på sigt kun udgør et mindre problem og eventuelt giver plads til ønskede vandplanter. Det bør undersøges nærmere.

Brinkernes udvikling skal undersøges nærmere. De har stor indflydelse på manningtallet, der er centralt for fremtidige beregninger af vandføringsevnen. Udvoksede/indvoksede/nedfaldne brinkers udvikling kan være til stor ugunst for åens vandføringsevne og for de ånære habitater; omvendt kan de på udvalgte delstrækninger bruges intelligent til gavn for fiskebestande. Det bør undersøges nærmere, og håndtering af brinker bør være indeholdt i et nyt regulativ.

Kommentar til opmålingen af Gudenåen 2020.

Resultaterne af opmålingen af åen skal vi bruge til noget.

Hvor der er konstateret afvigelser, beskrevet usikkerheder og uforklarlig høj vandstand, må vi ud igen og få afdækket årsagerne. Rapporten konkluderer, at der selv inden for få meter kan være signifikante afvigelser – det betyder, at der teoretisk kan være ugunstige forhold/afvigelser på op til 250 m strækninger. Eksempelvis den uforklarligt høje vandstand ved Svostrup, hvor beregninger viser, at noget på størrelse med en dæmning ville kunne forklare vandstandsforhøjelsen. Er det nu også godt nok afdækket med en tese om store sten?

Konstaterede aflejringer og konstaterede usikkerheder bør – sammenholdt med længdeprofilet – give anledning til yderligere undersøgelse, inden vi konkluderer, at åen er formstabil (når formstabilitet sidestilles med stabil skikkelse. Formstabilitet og stabil skikkelse er to forskellige begreber – åen kan være formstabil, mens skikkelsen (vandløbets skikkelse er udformningen af de enkelte tværsnit og er bestemt af vandløbsbundens og/eller strømrændens bredde, brinkernes hældning, koter for bund og banketter) kan variere). Åens skikkelse bør opdateres, og herefter kan

den sandsynligvis klare sig selv i en årrække. Under forudsætning af, at der etableres sandfang fra samtlige tilløb, dræn og befæstede arealer. Håndtering af denne uheldige udvikling som følge af manglende vedligeholdelse siden 2007 bør være indeholdt i nyt regulativ.

Kommentar til habitatkonsekvensvurderingen.

Tiden var for knap. Vi vil gerne bede om et nyt, snarligt møde med Keld Mortensen.

Intet i det fremlagte modsagde eller afklarede vores kommentarer til habitatkonsekvensvurderingen. Vi fastholder vores kommentarer og spørgsmål.

En fuld habitatkonsekvensvurdering, som fordres, når der er tvivl om et projekts/plans påvirkning i et Natura 2000-område, omfatter ifølge Artikel 6 både negativ og positiv belysning ud fra faglig viden. Og ingen skøn.

Natura 2000-planens kap. 3 beskriver overordnede målsætninger for det enkelte område, efterfulgt af konkrete målsætninger for de enkelte arter og naturtyper, og kapitlet afslutter med beskrivelse af evt. modstridende interesser (https://mst.dk/media/130081/49_n2000plan_2016-21.pdf).

3.1 Overordnet målsætning for Natura 2000-området (vores)

Områdets vandløbsnatur sikres et sammenhængende areal med gunstig naturtilstand, stor grad af naturlig dynamik og gunstige fysiske forhold. Vandløbsnaturen opnår at udgøre velegnede levesteder for vandløbets dyreliv.

Småøerne, der indgår i området opnår gunstig bevaringstilstand. Dette forudsætter en god vandkvalitet.

Levesteder for den nationale ansvarsart damflagermus sikres en god-høj naturtilstand. Skovnaturen sikres god-høj naturtilstand og kontinuitet, og de lysåbne, truede naturtyper, tørre heder, våde heder, sure overdrev og rigkær, der er knyttet til ådals-landskabet, opnår en god-høj naturtilstand samt kontinuitet og sammenhæng.

Udgangspunktet har været en fuld konsekvensvurdering, og det kan ikke være 'spild af tid og penge' at indarbejde de positive effekter på alle habitaterne, som det foreskrives i Artikel 6. Orbicon konkluderer, at der forvoldes skade på habitatet vandløb (3260), hvorfor projektet/planen (det nye regulativ) ikke kan vedtages. Hvis det var et faktum, ville intet kunne lade sig gøre. Natura 2000-planen for vores område giver specifikke anvisninger i fx kap. 2 og 3.3:

“Natura 2000-området ligger i Silkeborg Kommune og indenfor vandområdedistrikt Jylland og Fyn. De væsentligste naturforvaltningsmæssige opgaver i området knytter sig til fortsat sikring af drift på de lysåbne naturarealer og rydning af vedplantetilgroning. Derudover skal en fortsat spredning af invasive arter standses. Arealerne med våd hede bør sikres en hensigtsmæssig hydrologi.”

Og

*“En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg. Blandt de naturtyper, der danner udpegningsgrundlag for Natura 2000-området, er naturtyperne **surt overdrev og kildevæld samt skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov prioriterede i habitatdirektivet**, og de skal derfor tilgodeses ved modstridende interesser med andre naturtyper og arter.”*

Kommentarer til Dialogmøde om nyt regulativ for Gudenåen (19.01.2021)
GL og GST

Ovenstående afsnit om modstridende interesser mellem de enkelte habitater har Orbicon indsat som en del af forudsætningen på linje med et delmål fra den overordnede målsætning, nemlig dette:

“I Gudenådalens og Gjernådalens nedre del vil et muligt ophør/ reduktion af vandløbsvedligeholdelse af hensyn til naturtypen vandløb og til mere fri dynamik kunne give anledning til, at vandstanden i hele ådalen vil stige. En række naturområder i Natura 2000 området vil dermed kunne blive oversvømmet i sommerhalvåret. Det vurderes, at dette kun i ringe omfang vil have betydning for forekomsten af enkelte, arealer med rigkær. I dette område prioriteres hensynet til vandløbsnaturen”

Prioriteringen af vandløbsnaturen er her kun i et særligt tilfælde og på en bestemt strækning. Og da forudsætningen om ophør med vedligeholdelse ikke er tilstede, er dette delpunkt ikke længere af interesse og kan ikke bruges i en målsætning for en habitatkonsekvensvurdering.

Ved grødeskæring foretages der naturligvis et indgreb i habitatet Vandløb, men om det har en negativ påvirkning, er ikke belyst i redegørelsen. Tidligere har Orbicon vurderet, at grødeskæring i op til 15 m bredde ikke vil have nogen negativ påvirkning på/gøre uoprettelig skade på habitatet vandløb eller på arten grøn kølle guldsmed.

Habitatkonsekvensvurderingen behandler heller ikke de positive effekter, som øget vedligeholdelse givetvist vil have på arten grøn kølle guldsmed. Denne art er nok den vigtigste art (ikke naturtype, men art) i udpegningsgrundlaget, og det vil være meget relevant at undersøge, om der ved intelligent grødeskæring kan forventes en positiv udvikling for arten (ref. til Karup Å og deres flotte bestande af netop grøn kølle guldsmed).

Siden 2007/vandremuslingens rensning af åvandet har habitatet Vandløb udviklet sig med eksplosiv grødevækst. Det har medført forhøjet sommervandstand og dermed en væsentlig ændring af artssammensætningen i selve åløbet og på de ånære arealer. Habitatet vandløb er under uheldig forandring i forhold til sit udpegningsgrundlag, idet arter som siv, rør og dundhammer er i stor stigning. Og al det vand og de arter påvirker områdets øvrige habitater negativt.

For at beskytte habitatet og dets oprindelige udpegningsgrundlag, kan det være nødvendigt at foretage særlig vedligeholdelse til sikring af habitatet. Især når man betænker, at man i henhold til Artikel 6 også i forvaltningen af de udpegede habitater skal vurdere, om forebyggende foranstaltninger kan blive nødvendige.

Der bør være rig mulighed for at få en faglig habitatkonsekvensvurdering, som kan underbygge øget vedligeholdelse.

Kommentar til udkastet fra miljøstyrelsen om tekst til afgørelse af rejst stridighed.

Vi havde håbet at kunne diskutere løsningsmodeller, sådan at SK ikke rammes af en afgørelse, der vil være i strid med byrådsbeslutningen. Vi har en forventning om reel dialog i dialogforum, og afgørelsen kan få betydning for det videre arbejde med nyt regulativ. Punktet bedes taget op igen snarest og inden høringssvar.

Mvh GST/GL